

A PREDESTINÁCIÓ TANA A MISSZIÓI MUNKÁBAN.

1. A misszió kérdésében a legújabb időkben olyan alapvető változások történtek, melyek a misszió egész felfogását befolyásolják. Kiemelkedik a missziói munka azon alapgondolata, hogy a missziói feladat nem a keresztyén európai kultúra átadása a pogány népeknek, nem is a keresztyénségnek, mint meglevő rendszernek velük való megismertetése, hanem Isten Igéjének hirdetése. Mint az egyház munkájában mindenütt, úgy itt is előtérbe lép az a gondolat, hogy az egyház egyetlen feladata, hogy hirdesse az Igét, mely reá bízott. Ez tulajdonképpen nem más, mint az egyház ráeszmélése a saját feladatára s mint Isten Igéjéhez való visszatérés az igehirdetés, nevelés, pásztoráció és misszió munkájában. Mind jobban látja a keresztyén egyház, hogy a missziói parancs nemcsak egyetemesen kötelező, mely alól nem lehet kibujni, de hogy ez a kötelezés az Ige hirdetéséről szól, melyet nem szabad semmi egyébbel, emberi gondolatokkal, feladatokkal vagy intézményekkel azonosítani vagy felcserélni.

Ez a gondolat lényegében azt jelenti, hogy a misszió állami, társadalmi, vagy egyesületi feladatból *egyházi feladattá* változott. Nem egyének, fellelkesedve a reménylhető eredményeken, vagy szánakozásból az evangélium nélkül élő pogányokon, nem társulatok, felvéve azt a feladatot, melyet az egyház elhanyagolt, nem is államok, a missziói gondolat mögött a kolonizáció által elérhető gazdasági és politikai eredmények reményében, hanem az egyház mint egyház az, melynek a misszióban feladata, le nem rázható kötelessége, Isten előtti felelőssége, hogy reábízott evangéliumot hirdesse „minden teremtésnek” (Márk 16 : 15.) Ebből azonban még egy más dolog is következik. Ha az egyház, mint egyház, hirdeti az evangéliumot, ha csakugyan Isten megváltó üzenetét, az Ő tiszta Igéjét viszi el azokhoz, akik a pogányok között élnek, akkor ez az Ige képes egyedül arra, hogy ott egyházat alkosson. Vagyis az Ige igazi hirdetése alapján a missziói igehirdetés nemcsak valami általános üzenet lesz, nem egy kulturális emelkedést, a civilizáció meggyökerezését, a nép színvonalának emelkedését fogja eredményezni, hanem azt, amit Isten az Ige hirdetése által cselekedni akar: egyházat, a láthatatlan egyház földi alakját fogja megteremteni azok között, akiknek az Ige hirdettetett. Mert míg az a misszió, mely az Igét csak másodrendűnek tekintette, vagy azt egészen

el is hanyagolta, csak keresztyén, vagy ker. színezetű egyéneknek tudott felmutatni, csak arra volt alkalmas, hogy az alapjában pogánynak maradt és pogány gondolkozású rétegeket rokonszenvre bírja a keresztyénség, mint meglevő rendszer, a ker. kultúra, vagy civilizáció eredményei vagy törekvései iránt, addig az Ige hirdetése utján egyházba gyűjti azokat, akik megtértek, tehát nemcsak rokonszenveznek a ker. gondolkozással, hanem a Krisztusban lett váltságra építik életüket. Hogy ebben milyen nagy a különbség, mutatja az, hogy pl. Japánban a múlt század közepén az európai racionalizmus és liberalizmus valósággal letarolta a misszió munkáját, elsekélyesítette azt s a tiszta evangéliumot emberi gondolatokban olvasztotta fel.¹

A misszióban tehát az egyház és az Ige hirdetése elválaszthatatlanok egymástól és feltételei egymásnak. Az igehirdetés akkor igaz, ha nem akarja elsimítani a különbséget a pogány vallások és a tiszta evangélium üzenete között, s az egyház akkor igaz, ha ennek az Igének az alapján akar állani és nem keres magának más alapot. Az igehirdetés csak az egyházban történik, s ez az egyház nem valami világi közösség, nem is valami különleges szentséggel felruházott és tökéletes hívők serege, melynek sokszor a missziói egyházat fel szeretik tüntetni, hanem az Ige által hívottak és a Szentlélek által megszenteltek közössége. Viszont, ahol az Ige hirdetik, s ahol az Igét hallgatják, ott van egyház s így az egyház nevet nem foglalhatja le magának egyetlen európai egyház sem, mert az mindenütt van, ahol lelkek az Ige által hirdetett ítélet tüzeiben égnék, ahol Isten hívását meghallják, ahol emberi szó helyett Isten szava zendül meg és hangzik. Ez a missziói egyházak szervezésénél utal az egyház földi alakja mulandóságára és arra, hogy a földi egyház csak elmulandó képe a láthatatlan, örökkévaló egyháznak.² Minden szervezési kérdés tehát másodrendű az egyház igazi lényege utáni kérdéssel szemben. Így míg egyik oldalon teljesen másodrendű kérdés a missziói egyházak szervezetének kérdése, elsőrendű kérdéssé válik az igehirdetés fontossága, mely a misszió által a hazai egyházakat is megitéli, újabb tevékenységre és fokozott engedelmességre indítja.

2. Ha most ezek alapján azt kérdezzük, milyen jelentősége van a predestináció hitének a missziói munkában, legelőször azt kell megállapítani, hogy ez a hit valósággal *kényszerít arra*, hogy a missziói munkát felvegyük. Már az is erre a gondolatra vezet bennünket, hogy a világmisszió munkájában a predestináció alapján álló kálvinizmus az, amely a többiekhez képest a legintenzívebb missziói munkát végzi. A reformátorok közül *Luther* foglalkozott különösen a mohamedán misszió szükségességével,³ majd később *Kálvin* tényleges részt is akart benne venni a délamerikai föld-

¹ I. Kanamori Pál önéletrajza. Hajnal.

² *Hartenstein*: Was hat die Theologie Karl Barth's zu Mission zu sagen? 25—26. ll.

³ *Simon*: Luther's attitude towards Islam. Moslem World. XXI, k. 257 l.

részen, bár ez a munkája az ő hibáján kívül nem sikerült.⁴ Ma is a református alapon álló egyházak, a skót, angol p̄sbyterianus, amerikai különféle egyházak azok, melyek olyan fáradhatatlanul, sokszor minden kilátás nélkül hordozzák lelkükön a missziói feladat terhét.⁵ Ez azt mutatja, hogy kell lennie valaminek az egyházak alapjául szolgáló tanban, amely még azokat is, akiknél ez elhomályosodott, kényszeríti a misszió végzésére.

Ez a kényszer elsősorban *magában a missziói parancsban* van lefektetve, mely az Isten által a választottaknak adott hitet teszi az üdvözülés jelévé: Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözl! A misszió az egyházba akarja gyűjteni Isten választottjait, mely egyházat lehetetlen elgondolni az elválasztás tana nélkül. De az egyes keresztyének is világosan szól ez a parancs a Bibliában, mikor számtalan helyen utal arra, hogy a hívőknek hirdetniök kell Isten hatalmas dolgait, aki őket a sötétségből világosságra hívta, hogy a pogányok között fényleniök kell, mint csillagoknak a világon, hogy általuk Isten dicsőíttessék. Kálvin hangoztatja, hogy a pogányok elhívása az újszövetségben nyilvánvaló és éppen ez az egyik, amely az újszövetséget az ótól megkülönbözteti.⁶ Ezért a missziót csak az az egyház nem tarthatja elsőrendű és sürgős feladatának, mely az Ige hirdetésének parancsát nem veszi komolyan, mely az egyház alatt valami földi organizmust ért és nem Isten választottai közösségét s melynek közömbös az, hogy Isten elhívó üzenete eljut-e mindazokhoz, akikhez Isten az igehirdetés útján eljuttatni akarja.

A predestináció hitéből tehát folyik a misszió gondolata az egyes lélekben azért, mert azt a kegyelmet, amit az Igéből megismert, nem teheti, hogy meg ne ismeresse másokkal is. Abban a lélekben, mely meglátta felragyogni a kegyelmet a maga bűnös élete felett, mely bizonyossá lett afelől, hogy Istennek választott gyermekei vannak a világban, akik még nem ismerik ezt a hívó szót és ezért bűnben és tudatlanságban élnek s aki meglátta Isten feltétlen hatalmát az emberi élet felett és azt az igényt, melyet Isten támaszt minden emberrel szemben az Ő igaz tiszteletére és nevének imádására, nem teheti, hogy ne igyekezzék mindenkinek megmutatni a szabadulás egyetlen forrását. Az *elválasztott lélek*, *missziói lélek*, melynek ezt a munkáját nem emberi szánalom, nem földi érdek, nem is emberileg meghatározható cél, hanem egy belső indítás hajlja, kénytelen hirdetni azt, amit hallott és látott. Ez a missziói törekvés különbözik minden emberi térítési törekvéstől, mely magának és munkájának valami különös érdemet tulajdonít, mely magát Isten lelkeket megnyerő eszközének akarja feltolni, de különbözik minden kulturszisztéma hirdetésétől is, mert semmi más nem akar lenni, mint bizonyágtétel a meglátott kegyelem felől.

Ha azonban csak ez történnék, akkor ez a munka még

⁴ Glover: The Progress of World-wide Missions. NY. 1931. 73. 281. II.

⁵ Boettner: The Ref. Doctrine of Predestination. 322—23. II.

⁶ Kálvin: Institució II. 11:11—12.

mindig csak egyéni kezdeményezés lenne. Itt lép be a misszió munkájába az *egyház*, melynek lényegéből következik szintén az elválasztás alapján a missziói feladat. Az egyház olyan sereg, melynek tagjai a világ kezdetétől fogva a világ végezetéig minden emberi nemzetségből gyűjtenek, tehát az egyház, melyre Isten ígéje bízva van, köteles ezt az Igét hirdetni mindenkinek. Ursinus a Heidelbergi Káté magyarázatánál tárgyalja azt a kérdést, hogy mit jelentenek Krisztus azon szavai, melyekben azt mondja, hogy más juhait is vannak neki, melyek nem abból a nyájából valók s arra az eredményre jut, hogy itt azokról van szó, mint a pogányokról, akik bár bírják a kegyelmet s Isten nyájához tartoznak Isten elválasztása és eleve ismerése által, de nem tartoznak oda a dekrétum beteljesülése szerint, azaz predestináltak az üdvre, de a hívást még nem volt alkalmuk meghallani. Azt vallja, hogy bár a választottak nem mind tagjai az egyháznak, mégis szükség, hogy ez életben még bejussanak az egyházba, bárha haláluk óráján is.⁷ Zanchius pedig arról beszél, hogy tetszett Istennek öröktől fogva némelyeket kizárni az üdvösségből, a Krisztusból és jótéteményeiből, hogy megfigyelhetjük, hogy minden időben az emberiség legnagyobb része meg volt fosztva a kegyelem külső eszközeitől, úgy, hogy sok rész sohasem részesült abban a kegyelemben, hogy Isten ígését hallotta volna s így idegen volt az Ige által megszerezhető hittől. Mégis — mondja — nem valószínűtlen, hogy e meg nem világosított országokban is némelyek tartozhattak a kegyelem titkos választásához és a hit szokása munkálkodhatott ezekben is.⁸ Most az a szükség, mely fennáll azzal, hogy akik ezen népek között választottak, szintén kell, hogy hallják a Krisztusról szóló bizonyosságtételt s az a tény, hogy Istennek lehetnek olyan választottai, akik olyan népek között laknak s olyanokhoz tartoznak, amelyekhez eddig az evangélium el nem jutott, az egyháznak nemcsak lehetőséget vagy indítást, hanem egyenesen parancsot ad arra, hogy a misszió munkáját végezze.

Még egy gondolat jön ide, mely ezt a missziót épen a *zsidók között* teszi szükségessé, és pedig az, hogy a pogányokból való választottak teljességének a kegyelem ismeretére való eljutása kapcsolatban van a zsidók megtéréseivel. Erre Pál apostol mutat rá a Római levélnek ismeretes helyén (11:1—26), ahol a pogányok megtérése a zsidók megtéréseinek előfeltételül van állítva s a zsidók megtérése pedig az Isten országa beteljesedését előzi meg. Az Úr azért késik eljönni ítéletre, hogy a választott pogányok száma beteljék, nemkülönben „mint az ő hitetlenségében megholt zsidó nemzetnek megtérítése aránt az utolsó időre határozott ígéreteinek beteljesítését azért halasztja az Úr, hogy beteljék a pogányoknak idejek.”⁹ Ez a gondolat a misszió feladatát nemcsak a jelen világra, nemcsak a lelkeknek Isten Igéjével való

⁷ Ursinus: The Summe of Christian Religion. London 1611. 606 l.

⁸ Zanchius: The Absolute Praedestination. London. 1930. 104. l.

⁹ Debreczeni Ember Pál: Garizim és Ebál. 1702. 24. lap.

megismertetése feladatára korlátozza, hanem *ennek a feladatnak üdvtörténeti s eschatologikus vonást* és jelentőséget ad. Mert ez azt jelenti, hogy Istennek a zsidók megkeményítésével s Izráel elvettetésével az a célja, hogy „Israelem ita excoecavit Deus, ut dum illi Evangelii lucem respuunt, ad Gentes transferatur, et illae quasi vacuum possessionem occupent. Itaque haec coecitas servit Dei providentiae ad peragendam quam destinaverat Gentium salutem. Quum Gentes ingressae fuerint, simul et Iudaei ex defec-tione se ad fidei obedientiam recipient.”¹⁰ Istennek ebben a ter-vében, mely a pogányokra ki akarja terjeszteni az Ige hirdetését, nyilvánvaló misszió van az egyházra nézve, melynek igehirdetése által akarja ebbe az egyházba bevonni a pogányok közül azokat, akiket választani jónak látott. De ugyanekkor a zsidók közötti missziónak a parancsa is rejlik, hogy Izráel népéből is azokat, akik a választottakhoz tartoznak, megismertesse a kegyelemmel. Az egyház munkája tehát egyenesen eszköze Istennek arra, hogy a maga dicsőséges uralmát ne csak e földön mutassa meg, hanem a misszió által, abban az arányban, amint a pogányok között hir-dettetik az evangélium, annak végleges eljövételét is közelebb hozza. Hogy az evangéliumnak hirdettetnie kell a pogányok között az egész világon, mielőtt a világ vége eljönne, annak az a célja, hogy a pogányok is megismerjék a felettük levő ítéletet s Istennek Krisztusban megjelent kegyelmét,¹¹ míg a zsidók megtérésére vo-natkozó ítélet szintén erre céloz, melyben Pál itt Krisztus uralmá-nak beteljesedését akarja megjelölni, mely nemcsak a zsidókra terjed ki, hanem az egész földet befoglalja.¹²

A predestináció tanából tehát folyik egyenesen a missziói feladata az egyháznak és pedig nem lanyha, mellőzhető munka, hanem olyan kötelesség, mely *szoros összefüggésben van az egyház jövődjével*, mely folyik abból a hitből, hogy Krisztus visszajön összegyűjteni választottait, folyik abból a forró vágyakozásból, amellyel az egyház a maga Fejére és Urára vár, annak eljövetelére magát készíti, s mint hű sáfár az Ige hirdetésének világító lámpá-sával világít azok között, akik sötétségben vannak. Az egyház az Urat várja, hogy átvigye a tökéletlenség, a tévedések ezen világából a tökéletesség állapotára s a misszió ennek a várakozásnak, a jelenvaló világ feletti ítéletnek, az örökkévalóság számára való előkészülésnek a hirdetése, nem enyhe panacea kínálgatása, amivel ezt a romlásra ítélt világot még megtartani és idejét még néhány évezredig tovább húzni lehetne.¹³ Ezért az egyház, ha a predesti-náció alapján áll, nem tekintheti a missziót felesleges fényűzésnek, divatnak, vagy valami erőfeleslegnek, mellyel nagylelkűen a saját kincseiből másoknak is juttat valamit, hanem egy emberileg mindig

¹⁰ *Calvini* Ioannis : In Novum Testamentum Commentarii Berolini. 1834. V. köt. 179. 1 p.

¹¹ *U. o.* II. köt. 267. lap.

¹² *U. o.* V. köt. 179. lap.

¹³ *Hartenstein* : i. m. 27. l.

kilátástalan feladatnak, de amelyet Urának parancsára végeznie kell, mely akkor legreményteljesebb, mikor legkilátástalanabb s akkor a legstürgősebb, mikor a saját bajaink legjobban összezsap-
tak a fejünk felett.

3. De nemcsak, hogy a predestinációból szükségképen folyik a misszió kötelezettsége, hanem másik oldalon is igaz ez a tétel, úgy, hogy *missziót csak a predestináció hite alapján lehet végezni*. Barth egy helyen a következőket mondja: „A predestináció dualitása, az üdvre vagy kárhozatra, a törvény által válik lelki-történeti adottsággá. A törvény által lesz a vallás az emberi kulturszisztéma nagy kérdőjelévé. A törvény állítja szembe Istennel az embert, vagyis, amíg Isten akarata a törvényben a bűnt világossá nem teszi, csak addig lehet szó egyes predestinációról.”¹⁴ Ezek a szavak a missziói munka és igehirdetés számára azt jelentik, hogy semmi olyan missziói munka, mely kulturszisztémákat, világnézeti rendszereket hirdet, nem misszió és nem igehirdetés. Hogy a missziót lehetetlen végezni másképen, mint Isten abszolút akaratának odaállításával. Semmiféle vallásos rendszer, felfogás, vagy gondolat nem foglalhatja el Isten akaratát helyét a missziói munkában, azt a helyet, mely csak Isten akaratának van egyedül fenntartva. De épenúgy nem azonosítható semmiféle más vallás Isten törvényével, mely egyedül Istentől származik. Ahol ilyen kiegyezés történt a keresztyénség üzenete és más vallások tanítása között, ott az Isten törvénye meghamisított, ott nem az hirdetetik. Ilyen esetben nem beszélhetünk missziói munkáról, bármilyen szép eredményeket mutasson is az fel s bármilyen romantikus lelkesedéssel folytassák is azt. Beszélhetünk ebben az esetben a nemkeresztyén népek keresztyén befolyásolásáról, de ez nem misszió, csak emberi próbálkozás.

A misszióban *Isten abszolút és egyetlen törvénye* áll az ember előtt, mely megítél minden vallást, minden kulturát, minden emberi törekvést. Isten törvényében Isten maga beszél és ez a beszéd a bűn ellen szól, azt teszi világossá, hogy minden, ami emberi, bűnben fogant és ettől a bűntől nem szabadulhat meg. Istennek ez az ítélete a törvény által meghasonlást, megoszlást támaszt az igehirdetésben a misszió munkája által. Megosztja a lelkeket aszerint, hogy kiknek adatott meg a bűn igazi meglátása, a megtérés ajándéka, kik jutottak el az Ige ítélete által a kegyelem megismerésére és kik maradtak meg a bűneikben. Ezen megosztás nélkül nincs kegyelem, s nincs elválasztás. Addig, míg a misszió Isten törvényének abszolút igényét nem hangoztatja, míg nem azon az alapon áll, hogy Istennek választottai vannak, akiknek az Ige által először az ítélet tudatára kell jönniök, hogy megláthassák a kegyelmet, addig a misszió munkája lehet kegyes szórakozás, de nélkülözi az Isten elhívó parancsát s lemond annak hirdetéséről. Ha nem hiszünk abban, hogy Isten a maga egyházában akarja összegyűjteni választottait s hogy akiket összegyűjt, azok

¹⁴ Barth: Römerbrief, 266. lap.

csakugyan az övéi, akkor nincsen értelme annak a sok áldozatnak, melyet a misszió munkájáért hoznak, nincs értelme odaáldozott életeknek, akkor legjobb, ha számot vetünk, reális-e ez a befektetés s ha nem reális, lemondunk róla. Mert ha az igehirdetés munkája maga is valami olyan, melyben a lehetetlent, az elképzelhetetlent kockáztatjuk akkor, mikor az Isten Igéjét emberi szóval akarjuk hirdetni s ha már ez a munka is csak a kegyelemben lehetséges és az elválasztás által biztos, anélkül hiábavaló emberi erőfeszítés, vagy bizonytalan vállalkozás, akkor a missziót csak azzal a reménységgel lehet végezni, hogy nem mi végezzük, hanem Isten, aki a kövekből is teremíhet fiakat Ábrahámnak. S az, hogy a kövekből is akar teremteni, hogy a lehetetlen az Ő választása folytán lesz lehetségessé, hogy az áldozatot, engedelmességet, a szolgálatot, mely a missziói munkában történik s mely, a legönzetlenebb is, gyarlóságokkal tele Isten szemében, az Ő választásából folyó kegyelem fogadja el és használja fel, ez a misszió egyedüli reménysége és lehetősége számunkra.

Dr. Imre Lajos.